

*Герасименко Сергій Сергійович,
доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри статистики,
Національна академія статистики, обліку та аудиту*

СУЧАСНА СТРУКТУРА ІНФОРМАЦІЙНОЇ БАЗИ УПРАВЛІННЯ МІСТОМ

В останні роки в Україні має місце тенденція зміни структури населення, що суттєво відрізняється від загальносвітової. Так, за 2001–2018 рр. практично в усіх областях України зменшилася чисельність міського населення, водночас частка міського населення у загальній його чисельності збільшилася. Це призвело до того, що чисельність населення великих міст України (крім м. Києва) скоротилась.

Скорочення чисельності міського населення в умовах стагнації економіки можна вважати за позитивну ознаку. До такої оцінки можна дійти з декількох кутів зору. По-перше, за зменшення попиту на робочу силу у містах зі скороченням чисельності населення має позитивним наслідком стабілізацію рівня безробіття, що, своєю чергою, зменшує соціальну напругу. Як наслідок, по-друге, більша соціальна однорідність суспільства в містах дозволяє міській владі поліпшити умови життя, організувавши відповідним чином управління містом. І хоча, як і раніше, метою управління містом, як і загальною метою державного управління, є забезпечення сталого розвитку, реалізація заходів, скерованих на досягнення сталого розвитку міст в умовах більшої соціальної однорідності населення полегшується.

З іншого боку, згадувані заходи мають передбачати досягнення до 2030 року 17 цілей сталого розвитку (ЦСР), визначених ООН в 2015 році для всіх країн-членів ООН [1, с.17–44]. Згідно з цим рішенням, уряди країн беруть на себе відповідальність та створюють національні механізми, що сприятимуть досягненню заявлених цілей. Своєю чергою, розроблення та реалізація заходів для досягнення цілей вимагає створення відповідної інформаційної бази управління. Першим етапом формування такої бази є забезпечення збирання якісних, доступних та актуальних даних. У XXI столітті можливість забезпечення збирання таких даних надають інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ). Вони полегшують збирання, зберігання та спільне використання даних, аналіз сучасних соціально-економічних явищ і процесів, публікацію інформації за результатами аналізу та повторне використання цієї інформації для подальшого аналізу. Прискорення розробки та впровадження нових конкурентоспроможних технологій ІКТ в економіку сприяє перетворенню суспільства на інформаційне суспільство.

Рішення двох Всесвітніх самітів з питань інформаційного суспільства (Женева, 2003 р.; Туніс, 2005 р.) мали на меті скерувати країни та міжнародні організації на збирання даних щодо ІКТ, які дозволять обчислювати узгоджений перелік показників ІКТ для здійснення аналізу й управління

інформаційним суспільством. Для реалізації цих завдань було оформлене Партнерство для статистичного вимірювання ІКТ [2].

Застосування ІКТ дозволяє формувати інформаційну базу управління містом у формі великих даних (Big Data). Як відомо, великі дані не тільки становлять великий обсяг інформації, а й характеризуються ще такими ознаками, як швидкість передачі та різноманітність. Остання ознака є визначальною, тому що передбачає більшу складність та більшу різноманітність джерел, з яких надходять дані, порівняно з тими, що використовувалися до впровадження ІКТ. До того ж великі дані, завдяки наявності ІКТ, часто генеруються автоматично, без участі людини.

Виходячи з викладених переваг, Статистична комісія ООН на 45-ій сесії (2014 р.) заснувала Глобальну робочу групу з питань використання великих даних для підготовки офіційної статистики [3]. С того часу відбулося 4 міжнародні конференції з цього питання, на останній з яких (Богота, 2017 р.) були прийняті рекомендації щодо використання даних на благо сталого розвитку, зокрема для управління та керівництва, координації між урядами, приватним сектором, неурядовими організаціями, засобами масової інформації та науковими колами [4].

Незважаючи на певні труднощі у використанні великих даних в офіційній статистиці, переваги, обумовлені їх наявністю та багатогранністю, справляють значний вплив при науково й методично обґрунтованому їх застосуванні в управлінні сучасним містом. При цьому використання великих даних найбільш ефективно при розробленні інноваційних програм розвитку міста, тобто таких програм, які раніше не розроблялись, а тому немає досвіду збирання даних для них. У першу чергу це стосується підбору кадрів для реалізації програми та їх розстановки за робочими місцями та об'єктами. Але найголовніше завдання, вирішення якого потребує великих даних – це оцінювання результативності програми та оцінка внеску кожного учасника програми в кінцевий результат. Кінцевим етапом дослідження з використанням великих даних, як і будь-якого іншого дослідження соціально-економічних явищ та процесів, є причинно-часове прогнозування з поліпшення ситуації, що розглядалася певною програмою розвитку міста. Реалізація таких програм має дозволити знайти засоби підвищення ефективності та скорочення витрат при забезпеченні високої якості життя для всіх громадян.

З метою забезпечення комплексного і цілісного підходу до планування та контролю реалізації програм розвитку сучасного міста доцільно спиратися на систему стандартизованих індикаторів, наведених в ISO 37120 [5]. Вона складається зі 100 індикаторів, згрупованих за 17-ма темами відповідно до секторів і послуг, які надаються містом, що дозволяють провести оцінювання соціально-економічних та екологічних складових міського господарства. На особливу увагу заслуговують індикатори за темою «Економіка», з яких три належать до основних (рівень безробіття, частка вартості комерційної та промислової нерухомості у загальній вартості майна міста, частка населення, що живе за межею бідності) та чотири – до додаткових (частка населення з повною зайнятістю, рівень безробіття молоді, кількість суб'єктів підприємництва в розрахунку на 1000 мешканців,

кількість нових патентів на 100 тис. мешканців). Саме використання інноваційних послуг на базі ІКТ дозволяє міській владі за допомогою мешканців міст створювати умови для здорового та безпечного життя, забезпечувати легкий доступ до послуг і роботи, ефективно використовувати ресурси міста. Можливість згаданої співпраці між владою та мешканцями зумовлюється вільним доступом останніх до ІКТ, в першу чергу – до Інтернету. Саме відповідні показники, що характеризують доступність ІКТ, визначають можливості реалізації тієї чи іншої програми розвитку міста.

Про можливості міст та територій щодо впровадження та розвитку ІКТ судять за результатами порівняльного аналізу, що здійснюється з використанням «Індексу розвитку ІКТ» для розрахунку якого використовують три субіндекси: 1) доступу до ІКТ; 2) використання ІКТ; 3) практичних навичок у сфері ІКТ [6]. Такий аналіз дає можливість не тільки розподілити міста (території) за рейтингом, а й кількісно оцінити відмінності між ними. Наявність оцінки розриву між рівнями розвитку ІКТ дозволяє визначити порядок розроблення і впровадження програм розвитку певного міста, реалізації яких має наблизити це місто до найбільш розвинених за розвитком ІКТ. Упровадження в практику управління містом ІКТ та великих даних сприятиме створенню, поповненню та постійному оновленню інформаційної бази, застосування якої буде сприяти, з одного боку, підвищенню ролі мешканців в управлінні містом, а з іншого – підвищенню контрольованості дій міської влади, що мають бути скеровані на поліпшення стану і рівня життя містян.

Список використаних джерел

1. Преобразование нашего мира: Повестка дня в области устойчивого развития на период до 2030 года / Резолюция, принятая Генеральной Ассамблеей ООН 25 сентября 2015 года. URL: <http://undocs.org/ru/A/RES/70/1>
2. Всемирный саммит по информационному обществу / Информация для всех. МОО ВПП ЮНЕСКО. Санкт-Петербург, 2007. URL: <https://www.ifap.ru/library/book193.pdf>
3. Большие данные. Статкомитет СНГ. URL: <http://www.cisstat.com/BigData/>
4. Доклад Глобальной рабочей группы по использованию больших данных для целей официальной статистики / Статистическая комиссия ООН. 49 сессия. URL: <https://unstats.un.org/unsd/statcom/49th-session/documents/2018-8-BigData-R.pdf>
5. ГОСТ Р ИСО 37120–2015 Показатели городских услуг и качества жизни (ISO 37120:2014, IDT). Москва: Стандартинформ, 2015. (Устойчивое развитие сообщества). URL: <http://files.stroyinf.ru/Data/605/60579.pdf>
6. Рейтинг стран мира по уровню развития информационно коммуникационных технологий. Гуманитарные технологии. Аналитический портал. URL: <https://gtmarket.ru/ratings/ict-development-index/ict-development-index-info>